

JUL I THULE

Af sygeplejeelev *Elisabeth Povlsen*

Artiklens forfatterinde tilbragte vinteren 1954-55 som husbestyrerinde hos sin far, dr. med. Olaf Povlsen, der er læge i Thule.

Har man ikke før oplevet en vinter i Thule, vil man ret hurtigt efter sidste skibs afgang uvilkårligt bringes lidt i julestemning. Sidste skib medbragte et væld af pakker mærket med: »Må ikke åbnes før juleaften!« fra venner og bekendte hjemme i Danmark, som allerede i august måned havde tænkt på jul i Thule. Omtrent på samme tid begyndte mørket at sænke sig, og dejlig julesne dalede ned, lige netop den stemning fremkom, som så mange mennesker forbinder med julen, selv om det i alle tilfælde de fleste juleaftener, jeg har oplevet, enten har regnet eller også været et modbydeligt sjap. Man syntes, at det var ufatteligt, at der endnu var godt 3 måneder til jul, men efterhånden betragtede man denne julestemning som noget rent dagligdags, og det kom helt bag på mig, da vi virkelig var nået til julemåneden.

Det var altså min første jul i det fremmede, og jeg skulle tilbringe den sammen med min far, for hvem jeg førte hus deroppe. Før i tiden havde jeg naturligvis hjulpet min mor med forskellige juleforberedelser, men nu stod jeg selv overfor at skulle arrangere en hyggelig og rar jul. At arrangere en rigtig dansk jul i Thule er på trods af forholdene ikke nær så svært, som man skulle tro. Ganske vist kan der altid være ting, der synes at se besværlige ud, som f.eks. det at lave en adventskrans, men det ordner man nemt med lidt gibbs og grøn maling. Meget hurtigt lærer man at gøre sig selv og andre tilfredse med blot at anvende de forhåndenværende midler.

En uges tid før jul fik jeg den gode idé at invitere nogle af byens unge piger op til mig for at klippe julestads. Inden de kom, havde jeg tilrettelagt alting meget grundigt, således at de alle 6 på min mangelfulde grønlandske forklaring skulle kunne lære at klippe julehjerter, flette julestjerner, lave jacobsstiger, engle o. s. v. De anstrengte sig for at forstå, hvad jeg sagde, lyttede høfligt interesseret og åndede lettet op, da jeg sluttede min instruktionstale med at sige, at nu kunne de forsøge på egen hånd. Og hvor de dog var usandsynlig fingernemme på deres små, runde fingre! Jeg følte, at jeg ved min instruktionstale havde optrådt som ægget, der vil lære hønen. De frembragte

de mest fantasifulde hjerter, af silkepapir formedes de flotteste juleroser, som de på den sødeste måde prøvede på at lære mig at lave.

På denne aften fik vi lavet julepynt nok til hele Thule-distriktet, mente jeg, men nej, det gik snart op for mig, at eskimoerne elsker julepynt, jo mere jo bedre. Det, vi havde klippet den aften, bestemte vi os til at anvende på sygehuset, og de følgende aftener fortsatte vi så med at klippe til os selv. Det var enorme mængder, de drog af med den sidste dag, og jeg havde svært ved at forestille mig, hvor de kunne få anbragt det i de små eskimohuse.

Nogle dage før jul begyndte så julegæsterne at ankomme. Faktisk alt, hvad der kunne krybe og gå, spædbørn, hundehvalpe, gamle bedstemødre, blev anbragt på slæderne, og hele bopladser drog af sted mod Thule for der at samles med familier fra andre bopladser, gå i kirke på helligdagene, gå på julepular hos de danske og de ved Thule boende eskimofamilier. Men de kom skam ikke blot for at nyde andres gæstfrihed. Selv havde de medbragt mange til julen hengemte lækkerier i form af dejligt råt mattak, lidt spæksyltede søkonger o.l., således at de også kunne traktere deres værter. De tilrejsende, ca. 150, hvilket er ret mange, når man erindrer, at der kun bor ca. 100 ved selve Thule, fik husly hos deres familie ved Thule. Indkvarteringen var der ingen problemer med, for de var næsten i familie med hinanden allesammen, og eskimoerne er meget gæstfrie, især over for deres familie.

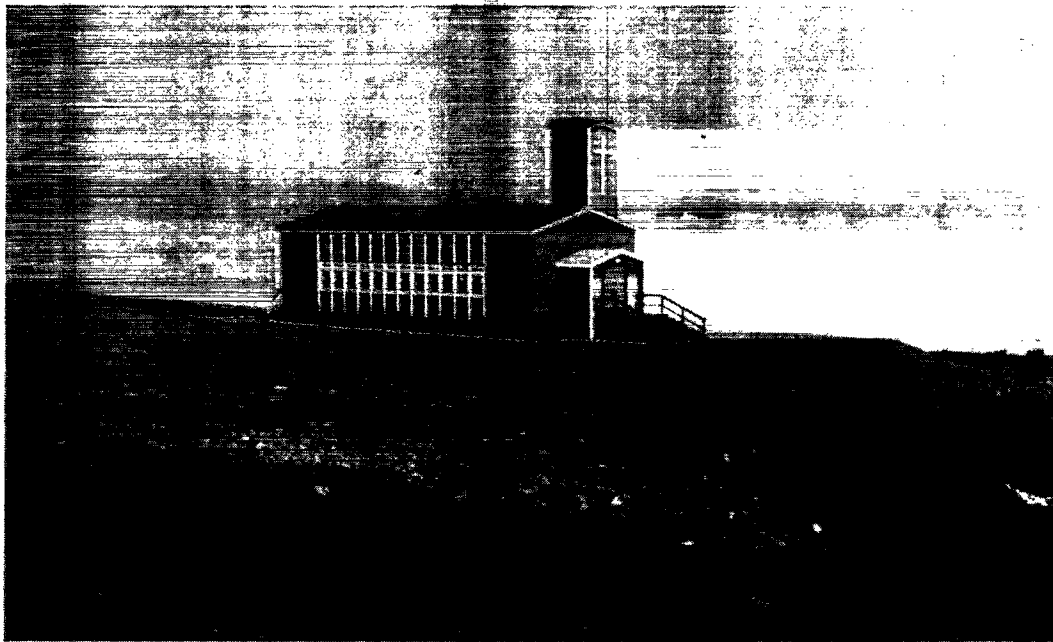
Butikken var stopfuld fra morgen til aften, ja juletrængslen her var større end i de københavnske stormagasiner, selv om man nok kan sige, at det var på en anden måde. Jeg havde nærmest indtryk af, at butikken var et slags samlingssted: Her kunne man stå og se, hvem der var kommet ind fra distriktet, og få sagt goddag, for så snart en slæde var ankommet, gik vejen straks til butikken, og endelig er det jo heller ikke kedeligt at se og høre, hvor lidt eller hvor meget f.eks. storfangeren fra Kangerdluarssuk skal købe ind til julen. Hvis jeg ikke kom til butikken lige, når den åbnede, kunne jeg komme til at tilbringe timer med at vente, for ekspeditionsmetoden er ikke ligefrem hurtig, da ikke alle eskimoer er lige gode til at regne i hovedet. Man køber ind på følgende måde: En kone skal købe ind, og hun står glad og vifter med en tikroneseddel (det gør jo ikke noget, hvis nogen af de andre skulle se det). Hun køber 100 g kaffe, betaler, får penge igen og forlanger et halvt pund margarine, betaler og får sine penge igen o.s.v., indtil hun lige har så mange penge tilbage, at hun kan købe sig en cigaret til at få tændt på vejen hjem. På denne måde kan hun hele tiden holde øje med, hvor mange penge hun har igen, og hvornår hun skal standse indkøbene; men denne vekslen penge frem og tilbage kan jo nok tage nogen tid.

Dagen før jul fik vi amerikanerbesøg, og de medbragte dejlig frisk julepost og lynfrosset julemad fra U.S.A. i form af kyllinger, koteletkød og hakkekød, og det havde man jo ikke turdet håbe på, at man kunne komme til at nyde i julen. Nogle få

*Thule-børnene lærer i en meget tidlig alder at bruge slæde og hundepisk –
endnu før de knapt kan gå.*

Foto: Chr. Vibe

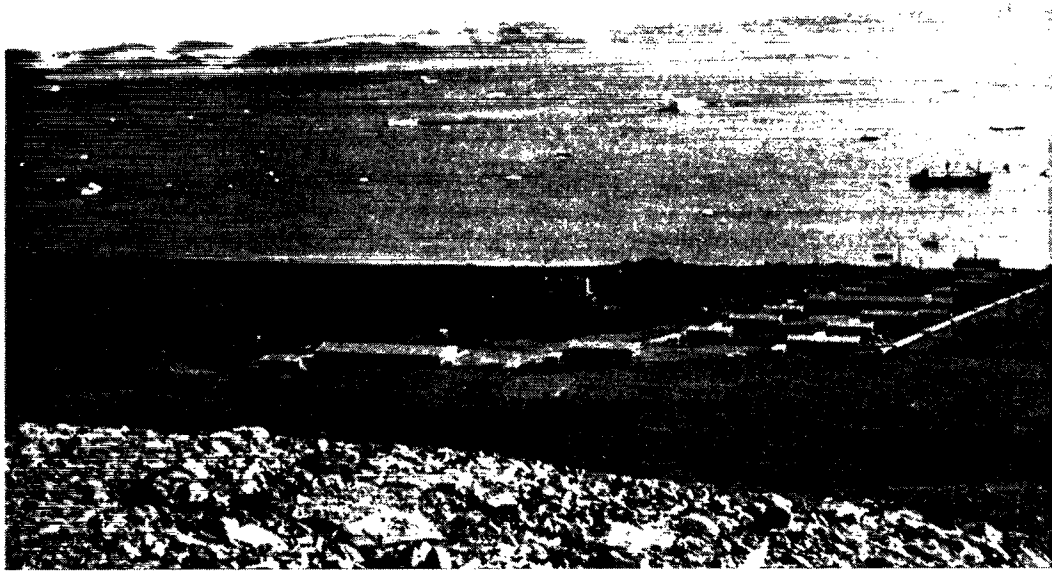

Den nye kirke i Thule, bygget i norsk stil.

Foto: Oluf Larsen

forkrøblede juletræer, som også havde gjort den lange vej fra Staterne, medbragte de også til sygehus, kirke og de danske familier, der havde børn.

Da min far er læge i Thule, havde jeg en vis tilknytning til sygehuset og fik på denne måde det job at pynte på hele sygehuset, idet sygeplejersken i de dage havde ret meget andet at tage sig af. Sygehuset var helt nybygget efter flytning fra det gamle Thule, men for at det dog skulle blive pyntet nogenlunde på samme måde, som det havde været før, fik jeg sygehuskarlen Namanitok til at hjælpe mig. I mange år har jeg tilbragt julen på hospitaler, hvor min far har været ansat, og huskede, at der blev gjort meget for at lave en julepyntning, der kunne glæde patienterne, og det satte jeg til mål for min pyntning her. Namanitok startede på en stue og jeg på en anden. De ting, jeg hængte op, var små dekorationer, som så vidt muligt var placeret således, at det ikke skulle kunne besvære det daglige arbejde og især ikke genere patienterne. Da jeg syntes, det var færdigt, kiggede jeg ind til Namanitok, som stod og svajede på en trappestige oppe under loftet, travlt beskæftiget med at hænge en masse tunge guirlander op; hans mund var fuld af tegnestifter og søm, og sveden dryppede fra næsen af ham. Patienterne fulgte det hele med store, strålende øjne og glædede sig over hver ting, der blev hængt op, lige meget hvor, på sengen, på natbordet, på sengelampen, men da han også ville have nisser hæftet fast på lagenet, sagde jeg dog stop. Det var tydeligt at

Udsigt over Inglefield Bredning med det nye Thule i forgrunden.

Foto: Oluf Larsen

se, at Namanitoks patienter følte sig langt bedre tilpas i denne overbehængte urskovslignende stue end patienterne på min stue, hvor pyntningen som sagt var mere diskret. Jeg blev hurtig klar over, at jeg måtte følge Namanitoks eksempel med at få mest muligt hængt op. Ikke alene stuerne skulle pyntes, for som Namanitok sagde, skulle gæsterne jo se hele det nye sygehus, så vi måtte også pynte tomme stuer, konsultationen, gange, køkkener o.s.v. Mens det hele stod på, øvede patienter, kivfakker og pyntere sig på de gamle julesalmer, som nu i den kommende tid skulle synges så meget. Til slut pyntede vi det lille juletræ, som amerikanerne havde bragt os, og det gjorde meget stor lykke med masser af danske flag på.

Langt hen på natten var vi færdige og inviterede så far over for at se resultatet. Lige inden havde jeg forberedt ham på, at det nok ville virke lidt overvældende på ham, som altid før havde set den før omtalte smagfulde og diskrete hospitalspyntning på en dansk kirurgisk afdeling; men han forstod efterhånden ligesom jeg selv, hvor meget netop julepynt betyder for eskimoernes jul.

Endelig oprandt så juleaftensdag med denne dejlige form for travlhed, som er en vigtig faktor i julestemningen. Præsten havde meddelt os, at han ville komme op på sygehuset kl. 14 og holde en juleandagt for patienterne, og at vi nok kunne regne med, at de pårørende kom, og at der var tradition for, at de fik kaffe og julekager. Syge-

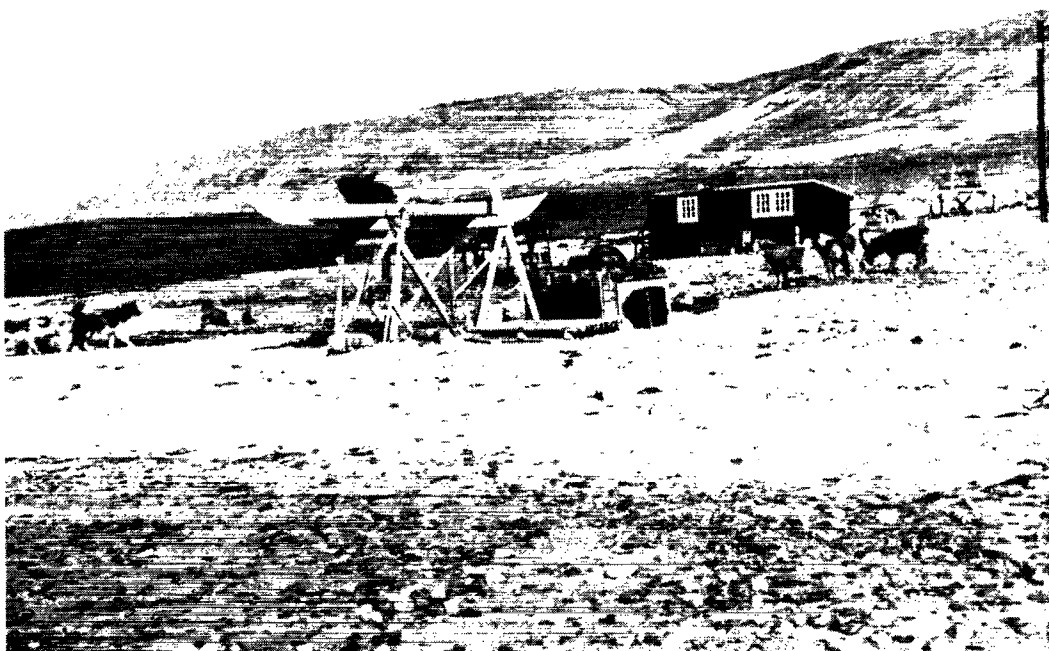

Kajakfangere ved Thule vender hjem med hvidhval.

Foto: Oluf Larsen

plejersken havde bagt en mængde julekager og arrangeret det således, at hun kunne lave større mængder af kaffe. Lidt før kl. 14 begyndte eskimoerne at strømme til; strømme er så meget sagt, for når de ikke lige netop er på fangst, bevæger de sig altid på en usandsynlig rolig måde uden nogensinde at forhaste sig; den bedste måde, jeg kan beskrive det på, er, at de altid går, som om de har et lille barn ved hånden, med hvilket de holder tempoet. I alle tilfælde: sygehusets gange og stuer blev i løbet af kort tid fyldt med glade smilende eskimoer, alle i deres fineste puds, og alene dette var en oplevelse. Mændene i deres langhårede bjørneskindsbukser og rene hvide anorakker, og kvinderne i deres lange, nyskurede, hvide kamikker, ræveskindsbukser og spraglede anorakbluser med en lille hvid korsstingsbroderet krave under. De fleste børn bar den samme dragt en miniature, men der var dog også mange, der måtte nøjes med mere dansk præget tøj. Kvindernes lange sorte hår var i dagens anledning friseret til et sindrigt system af flere fletninger, snoet rundt mellem hinanden i nakken.

Patienternes pårørende viste sig at være samtlige personer, der opholdt sig ved Thule i julen, hvilket jo var meget logisk, for, som jeg før fortalte, er de næsten alle i familie med hinanden. Efter den meget smukke andagt begyndte så en vandring rundt for at sige glædelig jul til patienterne samtidig med, at de medbragte krus blev trukket frem fra anoraklommer og kamikskafter, og vi begyndte at servere. Mange krus var ikke

I tilslutning til det nye Thule er bygget praktiske fangerboliger nær stranden.

Foto: Oluf Larsen

ligefrem i kaffekop-størrelse, men derimod nogle ordentlige trug, så det varede ikke længe, før bundene af kaffekanderne var nået. Vi måtte lave mere, og på udtrykkene i børnenes ansigter og de tomme krus i deres hænder kunne vi forstå, at de også plejede at få noget. Mens alle hyggede sig, sang og gik omkring juletræet, lavede vi så bunkevis af kaffe og cacao, delte julekager ud, som eskimoerne jo egentlig meget fornuftigt tog en ordentlig håndfuld af ad gangen, for som de sagde, ville det jo være alt for besværligt for mig at skulle mase rundt flere gange. Også kagerne var det ret hurtigt slut med, så vi måtte igang med at smøre kiks i stedet. Efterhånden som klokken gik mod 16, tyndede det lidt ud, for netop kl. 16 skulle julegudstjenesten finde sted.

Julegudstjenesten fandt sted i den meget smukke, nyopførte kirke, og polareskimoernes festdragt gjorde sig ikke mindre her. Som det jo er skik og brug, sad alle mændene i højre side af kirken, og aldrig har jeg set en kvinde forvilde sig over i den side. Derimod kan det ske, at en mand sidder på kvindesiden, når hans kone har flere mindre børn med, som skal ammes under gudstjenesten; faderens assistance til at trøste de ventende børn er da nødvendig, men ellers omgås denne skik aldrig.

Efter den kirkelige højtidelighed gik hver til sit, og jeg skyndte mig hjem for at få tilberedt mine amerikanske kyllinger, som vi sammen med sygeplejersken skulle sætte til livs. Uheldigvis fik en ung kone fødselsveer, lige før vi skulle gå til den efter bedste

evne festligt tilberedte julemiddag, så far og sygeplejersken måtte forlade alt det, vi havde glædet os til i mange dage, mens jeg som så ofte før og siden måtte konstatere, at det at føre hus for en travlt optaget læge kræver en mægtig tålmodighed. Altså her sad jeg helt alene med al julemaden juleaften i Thule. Da jeg havde vænnet mig lidt til tanken, huskede jeg pludselig alle de spændende pakker, som var kommet med sidste skib. Jeg fandt dem frem og fordrev så tiden med at pakke op og glæde mig over alle de dejlige ting.

Senere, efter at jeg havde været endnu en tur ovre på sygehuset og forhørt mig om chancerne for at se noget til mine gæster, satte jeg mig til at læse lidt i en ny bog i stearinlysskær. Pludselig kunne jeg gennem de åbne vinduer høre nogen liste rundt udenfor, hviske til hinanden, bladre i bøger, og pludselig stemte et kor af de dejligste børnestemmer i med en af de gamle julesalmer. Det viste sig at være eskimobørn, ca. 20 i alderen fra seks til fjorten år. Efter på en dejlig utvungen måde at have sunget et par julesalmer læste en af dem et eller andet op på grønlandsk, som jeg går ud fra må have været juleevangeliet, og da han var færdig, sagde de alle i kor op mod vinduerne: Glædelig jul. Det var ikke svært at få dem overtalt til at komme indenfor og smage lidt på juleknaasen og se, hvordan vi havde pyntet til julen. Jeg kom i tanker om, at mor om sommeren havde sendt en stor kasse op til mig med forskelligt legetøj, som mine små søskende efterhånden var vokset fra, og jeg fandt denne lejlighed god til at få det uddelt. Selv om det kun var nogle små ubetydelige ting, tror jeg nok at de allesammen blev glade for dem, men de opførte sig ikke spor anderledes, end andre børn gør i en sådan situation, idet de først allesammen havde travlt med at se, hvad de andre havde fået, før de så til deres eget, for det ville jo være ærgerligt, hvis man blev snydt. Efter at have gjort et godt indhug i julekagerne og sunget et par julesalmer til forsvandt de igen for at gå til det næste hus og gentage programmet.

Senere på aftenen kom far hjem og hyggede lidt, men vi blev ret tidlig enige om, at det havde været en lidt anstrengende, men dog en usandsynlig dejlig og oplevelsesrig juleaften, og vi fandt ud af, at vi hellere måtte gå i seng for friske og veloplagte at kunne deltage i juledagenes festarrangementer. Da vi var godt på vej i seng, hørte jeg pludselig igen salmesang uden for vinduerne, meget kraftigere end før, og konstaterede, at det var byens unge, som nu kom for at ønske os glædelig jul. Hurtigt fik vi tøjet på igen, og det viste sig at være et langt større antal, jeg vil tro ca. 35, og de kunne sandelig fylde op i vort efter grønlandske forhold store hus; med deres tykke bjørneskindsbukser og lange hvide kamikker fylder de jo noget mere end vi andre, men vi fik plads allesammen. Der kom gang i julegodterne, for slet ikke at tale om tobakken. I løbet af ganske kort tid var hele huset tæt fyldt med røg, men det satte kun stemningen i vejret, og vi snakkede og morede os dejligt. På det tidspunkt kunne jeg ikke forstå ret meget grønlandsk, ej heller sige meget, men det skabte nu ingen problemer, vi snakkede lige godt

*Klædt i lun blårævpels er det let at holde vinterkulden ude – selv om
temperaturen ofte går under $\div 40^{\circ}$ C.*

Foto: Chr. Vibe

for det, selv om de heller ikke forstod, hvad jeg sagde. De gjorde mig på den sødeste måde forståeligt, at de syntes, at min julepyntning var pæn, og at mine julekager var gode, hvad jeg senere fik bevis nok for, selv om jeg, da jeg bagte til julen, var sikker på, at alt det, jeg havde lavet, mindst måtte kunne holde til hen i februar måned, for efter at de var gået, var beholdningen allerede ved at slippe op.

Så var det juledag, og nu begyndte juleselskabeligheden i den helt store stil. Alle eskimoer, unge som gamle, begyndte nu at gå på julepular, både hos de danske og hos hinanden. Mange af dem, der kom op til os, havde en lille gave med i form af små figurer skåret ud i tand eller ben, skind til kamikker, vanter, senetråd, hundepiske, skagler o.s.v. De var meget søde og glade, og vi drak litervis af kaffe, spiste bunker af julekager, alt imens vi tændte den ene cigaret efter den anden. Dagen igennem kom de, familie afløste familie. Sådan gik dagene faktisk lige indtil nytår med besøg fra morgen til aften, ca. 15 til 20 stk. om dagen, så mine ensomme julekager, der var blevet tilbage fra juleaften, måtte hver dag, eller rettere sagt hver aften, når de sidste gæster var gået, suppleres op. En dag var det dog mig, der var gæst, idet Imugarsuk, en gammel kone på bopladsen, havde inviteret mig med til familiekafe i sit hus. Jeg var meget spændt på det, glædede mig meget og blev bestemt ikke skuffet. Meget tit havde jeg besøgt huset, men da jeg nu kom, kunne jeg overhovedet ikke kende det igen. Overalt hang glanspapir, julehjerter i kæmpestørrelse, dannebrogssflag i massevis, julebilleder klippet ud af amerikanske blade, stearinlys i stager, der på snedig vis var anbragt således, at der kun var ganske kort afstand fra det ene til det andet i alle retninger, briksen var dækket med julepapir, nisser og andre gode ting o.s.v., o.s.v., der var gjort det helt store ud af det, og nu forstod jeg bedre Namanitoks julepyntning på sygehuset.

Efter at have hilst på husets beboere, som ikke var et lille antal i disse dage, satte vi os rundt omkring, hvor vi nu kunne finde et sted, hvor vi ikke blev brændt af stearinlys, og hvor vi ikke væltede noget ned. Konerne gik i gang med kaffen, og mændene satte sig til at slibe knivene. Først blev der serveret en gang godt hengemt mattrak, som ikke var helt fri for at have en anelse, men det gjorde det kun bedre. Serveret er nu så meget sagt, for i Thule er det så udmærket indrettet, at man bare stiller et fad midt i rummet, og så kan man tage sin kniv frem og lange til fadet. På denne måde er det ikke så let at fristes til at følge med i, hvor meget eller hvor lidt de andre spiser. Da alle var mætte, kom julebaget frem, og det bestod af en kæmpemæssig massiv kage, der fyldte hele bradepanden. Den smagte udmærket og var, så vidt jeg kunne smage, lavet af franskbrødsdej med meget sukker og propfyldt med rosiner. Jeg spurgte, som det sig hør og bør, om opskriften og fandt ud af, at det væsentligste var at få et par mandfolk til at tage et ordentligt nap med ved æltningen. Kaffe fik vi også, og cigaretterne blev der heller ikke sparet på. Af og til stak nysgerrige børn hovedet ind og så til med store forbavsede øjne og kom lidt senere tilbage og gjorde tegn til, at jeg skulle følge med til deres forældre.

Da jeg havde været hos gamle Inugarsuk et stykke tid, forklarede hun mig, at hun ikke længere kunne gøre krav på mit selskab, for der var andre, der også gerne ville se mig, og så begyndte den helt store tur. Efter at have deltaget i et lignende spisemik hos en anden familie, kom der endnu en invitation, og sådan fortsatte det, indtil jeg havde besøgt 5-6 huse, og på det tidspunkt var jeg så stopmæt, at jeg måtte sige nej tak til de sidste invitationer og nøjes med at love at komme en anden gang. De andre huse var pyntede på samme måde som det første, jeg besøgte, julekagen gik også igen, og overalt herskede en dejlig julestemning; alle var glade og hjælpsomme, kun ude på at få andre til at føle sig godt tilpas.

Et par aftener var alle eskimoer og danske forsamlede i den ubenyttede håndværkerkantine, og her morede vi os allesammen dejligt med at drikke kaffe, bytte julegaver, lege julelege og ikke mindst ved at danse noget rigtig godt gammeldaws, hvor det gjorde usandsynlig godt engang imellem at stikke en tur ud i den iskolde decembernat og blive lynafkølet, for så atter at gå ind og tage fat med fornyede kræfter.

Efter en dejlig nytårsaften, hvor vi ligeledes var samlede, begyndte de tilrejsende gæster at vende næsen hjem mod bopladserne, som havde ligget døde hen i juledagene. Mange havde svært ved at løsrive sig og ventede, indtil hundene lige kunne klare turen hjem på det sidste hundefoder.